

Lapuan hiippakunnan tuomiokapituli 16.9.2020

Lapuan hiippakunnan tuomiokapitulin lausunto luonnoksesta sote-uudistusta koskevaksi hallituksen esitykseksi

Lapuan hiippakunnan tuomiokapituli pitää sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistuksen tavoitteina hyvinä ja kannatettavina. Lausunnossaan tuomiokapituli ottaa kantaa ainoastaan niihin seikkoihin, joilla on suoranaisia vaikutuksia kirkon työhön, talouteen tai hallintoon.

Uudistuksen vaikutukset seurakuntien yhteistyöhön kuntien ja sote-maakuntien kanssa. Kuntien ja seurakuntien yhteistyöllä on pitkät ja toimivat perinteet. Yhteistyötä tehdään muun muassa koulujen, oppilaitosten, päivähoidon, nuorisotoimen, vanhustenhuollon, vammaispalvelujen, mielenterveystyön ja päihdehuollon kanssa sekä kulttuuriympäristön hoitamisessa. On tarkoituksenmukaista, että seurakunnat, kunnat, hiippakunnat ja sote-maakunnat toimivat jatkossakin yhteistyössä alueilla, jotka vaikuttavat suoraan ihmisten hyvinvointiin ja arjen sujuvuuteen.

Tällä hetkellä seurakunnilla on erityyppisiä sopimuksia kuntien, kuntayhtymien ja sairaanhoitopiirien kanssa. Lausuntopyynnön kohteena oleva uudistus vaikuttaa esimerkiksi sairaalasielunhoidon, kirkon kehitysvammaistyön ja perheneuvonnan sopimuksiin. Tuomiokapituli toteaa, että perusoikeuksien toteutumisen, väestön kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja hyvinvointierojen ehkäisemisen kannalta on välttämätöntä, että sairaalasielunhoidon, kehitysvammatyön ja perheneuvonnan saatavuus voidaan säilyttää vähintäänkin nykyisellä tasolla. Erityistä huomiota on kiinnitettävä myös kotihoidon piirissä olevien potilaiden ja heidän läheistensä mahdollisuuteen saada henkistä ja hengellistä tukea. Tuomiokapituli pitää merkittävänä, että lakiesitysluonnokseen sisältyy sekä kunnan että sote-maakunnan osalta velvoite tehdä yhteistyötä julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Ehdotetuissa säännöksissä on erikseen mainittu ”moninainen yhteistyö seurakuntien ja muiden uskonnollisten yhteisöjen kanssa”. Tuomiokapitulin näkemyksen mukaan esitysluonnoksen säädöspohja luo vahvan perustan hyvään yhteistyöhön sekä kumppanuus- ja ostopalvelusopimusten solmimiseen.

Uudistuksen vaikutukset kirkon rooliin yhteiskunnan henkisen kriisinkestävyuden ylläpitämisessä. Sote-maakuntien tehtäviin kuuluvat valmiussuunnittelu ja varautuminen. Suomalaisessa yhteiskunnassa varautumista ohjaa lainsäädännön lisäksi yhteiskunnan turvallisuusstrategia. Voimassa oleva turvallisuusstrategia vuodelta 2017 esittää kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamallin, johon on sisällytetty kirkot ja uskonnolliset yhdyskunnat. Kirkkolaki velvoittaa kirkon ja seurakunnat varautumiseen ja valmiussuunnitteluun. Tuomiokapitulien tehtävänä on johtaa ja valvoa seurakuntien varautumista.

Sote-maakuntien valmiussuunnittelussa ja varautumisessa on syytä ottaa huomioon tuomiokapitulit, seurakuntayhtymät ja seurakunnat. Kirkolle tulee jatkossakin turvata mahdollisuus ylläpitää hengellistä toimintaa sekä osallistua ihmisten henkiseen huoltoon osana yhteiskunnan psykososiaalisen tuen kokonaisuutta ja kriisien uhrien auttamiseen kaikissa turvallisuustilanteissa. Kirkon rooli yhteiskunnan henkisen kriisinkestävyuden ylläpitämisessä ei tule esille lakiesitysluonnoksessa. Tältä osin tuomiokapituli pitää luonnoksen yleisperusteluja puutteellisena ja näkee tarpeelliseksi, että asiaan kiinnitetään erityistä huomiota jatkovalmistelussa.

Uudistuksen vaikutukset kirkollisverokertymään. Rahoitukseen liittyen esitysluonnoksen yleisperusteluista nostetaan esiin, että verotuksen painopisteen siirtämisellä kunnilta valtiolle on vaikutusta kirkollisverokertymään. Kirkollisverotuoton arvioidaan kasvavan noin 55 miljoonalla eurolla. Lapuan hiippakunnan tuomiokapituli yhtyy siihen esitysluonnoksen tavoitteeseen, että uudistuksen tulisi olla mahdollisimman neutraali myös seurakuntaan kuuluvien verovelvollisten kannalta. Tuomiokapitulin mukaan paras tapa kompensoida tilanne on kirkon oma-aloitteisuuteen perustuvat toimet, mikäli vaihtoehtoina on kirkollisveron määrän alentaminen lailla tai valtion rahoituksen leikkaaminen. Lakiesitysluonnos on tältä osin kannatettava.

Uudistuksen vaikutukset maakuntajakoon. Lakiesitysluonnos sisältää ehdotuksen, jonka mukaan Itä-Savo siirtyisi mahdollisesti uudistuksen myötä Etelä-Savon maakunnasta Pohjois-Savon maakuntaan. Esityksen taustamuistiossa esitellään muutoksen vaikutuksia muihin aluejakoihin. Vaikutusarviointi koskee vain valtionhallinnon aluejakoa, eikä siten nosta esiin muutoksen mahdollisia seurauksia muihin maakuntapohjaisiin aluejakoihin.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokous päätti keväällä 2019, että hiippakuntien ulkorajat noudattavat maakuntarajoja. Liittymisellä maakuntajakoon kirkossa on etsitty pysyvää ja pitkäjänteistä ratkaisua aluejaotukseen. Samalla on ollut kyse eri alueiden kulttuuristen, historiallisten ja sosiaalisten ominaispiirteiden arvostamisesta, hyödyntämisestä ja kehittämisestä. Nyt esitetty mahdollinen muutos rikkoisi maakuntapohjaisten hiippakuntien kehittymisen. Siksi tuomiokapituli ei pidä maakuntarajan muuttamista kannatettavana, vaikka muutoksella ei olekaan suoranaista vaikutusta Lapuan hiippakunnan omaan alueeseen.